

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2018. október 17.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[ ]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlapon utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.
---

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.
---

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.
---

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

<p>1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.</p>
--

<p>0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.</p>
--

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Görög hitvilág (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Betűjel	Isten vagy istennő neve
a)	Zeusz
b)	Héra
c)	Poszeidón
d)	Apollón
e)	(Pallasz) Athéné
f)	Arész

(A magánhangzók ékezethibája ebben a feladatban nem számít hibának.)

2. Középkori Anglia (Összesen 4 pont.)

a) 1215 (0,5 pont)

b)

Állítás	Papság	Nemesség	Polgárság	Jobbágyság
1. A Magna Charta még nem biztosította részvételüket az államügyekben, későbbi oklevelek azonban már igen.			X	
2. Egyes tagjai személyesen, mások grófságonként küldött képviselők útján vehettek részt a gyűléseken.		X		
3. Nem volt beleszólásuk az államügyekbe.				X
4. Kizárólag képviselők útján vehettek részt a gyűléseken.			X	

(Elemenként 0,5 pont.)

c) rendi monarchia / rendi királyság (Elfogadható még: rendi dualizmus.) (1 pont)

d) 1. (0,5 pont)

3. Luxemburgi Zsigmond (Összesen 4 pont.)

a) 3. (0,5 pont)

b) Kiépítette a déli végvárrendszert.; Ütközőállamokat hozott létre.; Törvényt fogadtatott el a telekkatonaság létrehozásáról. (A pontosvesszővel elválasztott válaszok közül bármelyik kettő, bármilyen sorrendben elfogadható. A helyes válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

(Elemenként 1 pont.)

c) Nándorfehérvár (Elfogadható még: Zimony.) (1 pont)

d) 1. (0,5 pont)

4. XVIII. századi nagyhatalmi konfliktusok (Összesen 4 pont.)

a) 3., 4. (Elemenként 0,5 pont.)

Állítás	Spanyol örökösödési háború	Oszták örökösödési háború	Hétéves háború	Egyikre sem igaz
b) A háború végén Szilézia gazdát cserélt.		X		
c) A franciák a poroszokkal szövetségben harcoltak.		X		
d) A poroszok terjeszkedése a franciák és britek együttes támogatásának volt köszönhető.				X
e) Ausztria és Franciaország szövetségben állt egymással, de vereséget szenvedett.			X	

(Elemenként 0,5 pont.)

f) Franciaország volt a legerősebb hatalom a kontinensen. / A britek erőegyensúlyra törekedtek. / A gyarmatokon a franciák voltak fő riválisai. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

5. XVIII. századi demográfia (Összesen 4 pont.)

a) A) német / sváb

B) román / oláh

C) német / sváb

D) szerb / rác (Elemenként 0,5 pont.)

b) (Katonai) Határőrvidék (1 pont)

c) Az adóbevételek biztosítása. / Munkaerő a (mezőgazdaságnak) (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

6. Ipari forradalom (Soronként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	Források betűjele	
a) Az indiai textiliparban alacsonyabbak voltak a munkabérek, ezért vetélytársa volt a brit textilgyártóknak.	A	D
b) A Brit Kelet-indiai Társaság az Indiából behozott textil nagy részét nem Nagy-Britanniában értékesítette.	A	C
c) Nagy-Britanniában tilos volt Indiából behozott kész textíliát értékesíteni, de nyers gyapotot nem.	A	B
d) Az ipari forradalom következtében a brit pamutipar a drága munkaerő ellenére versenyképesé vált a nemzetközi piacokon.	C	D

(A betűpárok fordított sorrendben is elfogadhatók; csak a betűpárookra adható 1 pont, 0,5 pont nem adható.)

7. Dualizmus kori életmód (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Állítás	Kép(ek) sorszáma	
a) Magyarországon a dualizmus korában néhány tízezer főről több millióra növekedett a társadalom egyik rétege.	6.	
b) A nagy infrastrukturális beruházások (vasútépítés, folyamatszabályozás) befejeződésével tömegek maradtak munka nélkül.	1.	
c) A dzsentrik körében népszerűek voltak az általuk megjelenített ideálhoz jól illeszkedő művészeti stílusok, műfajok.	4.	7.
d) A szabadidő eltöltésének egyik legkedveltebb lehetőségévé vált a második ipari forradalom egyik vívmánya.	3.	
e) A vasút elterjedésének és egyre olcsóbbá válásának következtében a polgári rétegek számára elérhetővé váltak új kikapcsolódási lehetőségek.	2.	

(A c) állítás sorában a két sorszám fordított sorrendben is elfogadható.)

8. Versailles-i békerendszer (Összesen 4 pont.)

- a) 3. (0,5 pont)
- b) 3. (0,5 pont)
- c) 2. (0,5 pont)
- d) 2. (0,5 pont)
- e) trianoni (béke / békeszerződés / békediktátum) (1 pont)
- f) kisantant (1 pont)

9. Gazdasági világválság Magyarországon (Összesen 4 pont.)

- a) A nagybirtokrendszer túlsúlyát. / A törpebirtokok nagy számát. / A földnélküliek magas arányát. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
- b) földosztás / földreform (1 pont)
- c) 1, 2. (Elemenként 0,5 pont.)
- d) Olaszország / Olasz Királyság (1 pont)

10. India (Összesen 4 pont.)

- a) Esemény: India függetlenné válása / felszabadulása a gyarmati uralom alól (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
Évszám: 1947 (Elemenként 0,5 pont.)
- b) A (brit) gyarmati uralom időszakára. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
- c) (Mahátma) Gandhi (1 pont)
- d) iszlám (1 pont)

11. Kádár-rendszer (Összesen 8 pont.)

- a) 1., 4. (Elemenként 0,5 pont.)
- b) tervgazdaság / tervgazdálkodás / tervutasításos rendszer (1 pont)
- c) A rossz minőségű / hiányzó termékek helyett Ausztriából / nyugatról hozott be a lakosság fogyasztási cikkeit. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
- d) adósságszpirál / adósságcsapda / adósságválság (1 pont)
- e) szociális intézmények (ingyenességének) fenntartása, ingyenes oktatás / egészségügy, gyesy,

családi pótlék, széles körű társadalombiztosítás, teljes foglalkoztatottság, ármeghatározás. *(A helyes válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók. Más helyes válasz is elfogadható.)*
(Elemenként 1 pont.)

f) 2. (0,5 pont)

g) 2. (0,5 pont)

h) 1. (0,5 pont)

i) 3. (0,5 pont)

12. Az állam gazdasági szerepvállalása (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	Forrás(ok) betűjele	
a) Az intézkedés a vállalatok működési költségeit közvetlenül növelte.	A	
b) Az intézkedés gazdaságélénkítő hatással járt.	B	C
c) Az intézkedés a költségvetési (fiskális) politika hatáskörébe tartozik.	A	B
d) Az intézkedés a monetáris politika hatáskörébe tartozik.	C	
e) Az intézkedés az importot (behozatalt) drágította.	C	
f) Az intézkedés növelte az államháztartás bevételeit.	A	

(A b) és a c) állítások soraiban a betűjelek fordított sorrendben is elfogadhatók.)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Spanyol gyarmatosítás

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a spanyol gyarmatosítás céljait és kezdeti közvetlen következményeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzít egy lényeges dátumot vagy időszakot (pl. Amerika felfedezése: 1492, a spanyol gyarmatosítás: XVI. század), és rögzíti, hogy a spanyol gyarmatok Közép- és Dél-Amerikában alakultak ki (pl. Mexikó / Azték Birodalom, Peru / Inka Birodalom).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. gyarmat, felfedezés / felfedező, nemesfém / ezüst, járvány.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a szerződés tartalmát (pl. Portugália a világ keleti felére / Ázsiára tartott igényt, Spanyolország pedig a nyugatira / Amerikára; Spanyolország és Portugália felosztotta érdekszférákra a világot), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek a két országnak a hajósai fedezték fel az új kereskedelmi utakat; ez teremtette meg a jogi alapot az amerikai gyarmatosításra; a szerződés kizárta – volna – a többi országot a gyarmatosításból).	0–3
	F2 Rögzíti a mexikói népesség nagymértékű csökkenését (pl. több mint 90%-kal; kb. 20 millióról kb. 1 millióra), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a népességpusztulás legfőbb okai a behurcolt járványok voltak; a harcok / a kegyetlen bánásmód is pusztította az őslakosságot; később bizonyos területekre afrikai rabszolgákat hurcoltak be / európai telepések érkeztek).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a spanyol gyarmatosítók elsődleges célja a nemesfémek megszerzése volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kirabolták a meghódított államokat; ezüstbányákat üzemeltettek a gyarmatokon; Európát a korszakban „aranyéhség” / nemesfémhiány jellemezte; a nemesfém-behozatal Európában árforradalmat / inflációt okozott).	0–3
	E2 Rögzíti a gyarmatosítás egy további lényeges célját vagy következményét (pl. a katolikus vallás terjesztése; ültetvények létrehozása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a korszak a reformáció / vallásháborúk / vallási megújulás kora; a katolikus egyházszervezet kiépítése is a gyarmati uralmat erősítette); vagy példákat hoz ültetvényes termékre / megmagyarázza az ültetvény fogalmát.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. Az európai integráció története (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az integráció lépéseit mutatja be, és a Közös Piac működését az 1950-es évek elejétől 1973-ig. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a római szerződés / a Közös Piac aláírásának / létrejöttének évét: 1957 / 1958. Rögzíti a téma egy térbeli vonatkozását (pl. a hat alapító tagállam, Franciaország és az NSZK együttműködése).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. integráció, piacgazdaság, vám, munkaerő.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (az európai együttműködés / béke alapja a francia–német viszony rendezése; a német szén- és a francia acéltermelés összehangolását javasolta), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. kiutat kerestek a világháború okozta gazdasági és politikai válságból; az együttműködés nagyobb súlyt adott az európai államoknak a szuperhatalmakkal szemben; megalakították – másik négy országgal együtt – a Montánuniót / Európai Szén- és Acélközösséget; egyes gazdasági döntések kikerültek a nemzetállami keretek közül).	0–3
	F2 Rögzíti a karikatúra egy lényegi elemét (pl. a brit katona előtt lezárták az európai határokat; a francia és a német állam akadályozta a brit belépést), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. de Gaulle / a franciák megvétózták a britek belépését; a britekben az amerikai gazdasági érdekek képviselőit látták; problémát jelentett a Brit Nemzetközösség és a Közös Piac összehangolása; a franciák féltették vezető szerepüket).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a római szerződéssel született meg a Közös Piac / EGK, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nemzetek feletti együttműködés alakult ki; vámunió alakult ki; összehangolták az agrárpolitikát; létrehozták az Euratomot; a szovjet fenyegetettség / a verseny az USA-val és Ázsiával segítette az egységfolyamatot).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a Közös Piac az áruk, a szolgáltatások, a tőke és a munkaerő szabad forgalmán alapszik, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezáltal vált egységes gazdasági térséggé; ezzel lebontották a piacgazdaság akadályait, a hatalmas piac ösztönzi a befektetéseket / a specializációt; a globális versenyben az integráció versenyelőnyt jelenthet a nemzetgazdasági léttel szemben; az integráció hatalmas gazdasági fellendülést eredményezett).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. I. (Szent) László

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az állami és társadalmi rend megszilárdulását, valamint a magyar külpolitikát mutatja be I. (Szent) László uralkodása idején. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy I. László 1077–1095 között uralkodott.	0–2
	T2 Rögzíti a téma két térbeli elemét (pl. Horvátország meghódítása, új püspökségek / a zágrábi püspökség alapítása, besenyők betörése keletről, peremvidékek benépesítése, I. László sírja Váradon).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. szent, király, magántulajdon, törvény.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. pogány, keresztény, egyház, pápa.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a korszakban népességmozgás zajlott a peremterületek felé, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kialakuló földmagántulajdon / a földesúri függés / a kiépülő keresztény egyház / a vármegyerendszer miatt menekültek; a kóborlók rontották a közbiztonságot).	0–3
	F2 Rögzíti a törvény tartalmát (pl. a papok csak egyszer nősülhettek – és azt is csak ideiglenesen; nem volt jellemző / kötelező még a cölibátus), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a pápaság ekkoriban vezette be a cölibátust; László az investitúraháborúban a pápát támogatta).	0–3
	F3 Rögzíti a legendarészlet tartalmát (pl. István sírjának felnyitását csodák kísérték), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. László szentté avattatta Istvánt – valamint Imrét és Gellértet; a szentté avatások célja a királyi hatalom tekintélyének növelése / a királyi hatalom legitimálása / a magyar katolikus egyház tekintélyének megerősítése volt; László István politikáját kívánta folytatni).	0–3
	F4 Rögzíti a képi ábrázolás lényegét (pl. Lászlót lovagias / hős uralkodónak ábrázolták; a monda szerint megmentett egy elrabolt leányt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. László visszaverte a nomád / besenyő / kun betöréseket).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy László – különös szigorral – védte a magántulajdont, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a közbiztonság a kóborlók miatt romlott meg; a magántulajdon a megszilárduló új társadalmi rend alapja volt; az igazságszolgáltatásban szerepe volt az istenítéletnek).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy László büntette a pogány szokások követését / előírta a keresztény szokások betartását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. még nem zárult le az ország keresztény hitre térítése; a pogányság már kisebb fenyegetést jelentett / enyhébb büntetéssel járt, mint a lopások; tiltotta a falvaknak a templomtól való elköltözését is; szerzeteseket hívott	0–3

	az országba; törvényekkel erősítette a keresztény szokások betartását).	
	E3 Rögzíti, hogy László Horvátország királya (is) lett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. rokoni kapcsolatra hivatkozva foglalta el az országot; a két országot ettől kezdve perszónálunió kötötte össze; az investitúraháború megnövelte Magyarország külpolitikai mozgásterét; emiatt megromlott a viszonya a pápával).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. Magyarország demográfiája (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a mai Magyarország demográfiai folyamatait, azok okait és hatásait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma egy időbeli elemét (pl. a természetes fogyás már évtizedek / kb. 1980 óta zajlik; a bevándorlás a rendszerváltás után gyorsult fel).	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. alapvetően nemzetközi / európai tendenciákról van szó; a bevándorlás a határon túli magyar területekről folyik; a kivándorlás főleg Nyugat-Európa / az EU tagállamai irányában folyik).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. demográfia, bevándorlás, nyugdíj, élettartam.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. születés, halálozás, gyás / gyerek utáni juttatások, korfa / elöregedő társadalom.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a diagram alapján (pl. dinamikusan nőtt – különösen a nők körében – a diplomások száma; ma már a diplomások körében több a nő), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. későbbre tolódik a családalapítás; kevesebb gyerek születik egy családban; tudatosabb a családtervezés).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a diagramról (pl. a gyerekszámmal nő a nők munkaideje – különösen otthon; a gyereket nevelő nők munkaidejének nagyobb részét a háztartási munka teszi ki), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a háztartási munka zömét – családi helyzettől függetlenül – a nők végzik; a gyerekszám csökken a nők pénzkeresésre fordítható ideje; a sok háztartási munka visszafogja a nők gyerekvállalási kedvét / lehetőségét; a férfiak részvétele növekszik a háztartási munkákban).	0–3

	F3 Rögzíti, hogy – a XX–XXI. század fordulóján – a bevándorlók száma lényegesen meghaladta a kivándorlókét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a bevándorlási többlet részben ellensúlyozza a természetes fogyást; a bevándorlók főként határon túli magyarok; a bevándorlás oka a nyelvi-kulturális azonosság / a jobb gazdasági lehetőségek / az etnikai konfliktus volt; a rendszerváltás után lehetővé vált a kivándorlás is).	0–3
	F4 Rögzíti a születéskor várható élettartam növekedését, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a javuló halálozási mutatók lassítják a fogyást; nő az idősek aránya a társadalomban; az élettartam még mindig elmarad a nyugati / európai uniós átlagtól; a férfiak várható élettartama alacsonyabb a nőkénel; Magyarországon belül nagyok a területi különbségek az élettartamban).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a mai Magyarország népességére a természetes fogyás jellemző, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a halálozások száma tartósan meghaladja a születéseket; az egy nőre jutó szülések száma a reprodukciós szint / 2 alatt van; ez a jelenség általánosan jellemző a fejlett országokra; magas a terhességmegszakítások száma / aránya).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az állam támogatásokkal igyekszik a születések számát növelni, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megnevez és megmagyaráz egy támogatási formát: gyēs – a gyerekekkel otthon maradó anyának járó segély; gyed – a gyerekekkel otthon maradó anyának járó támogatás, a fizetésének adott hányada; családi pótlék – a gyerek iskolába járásának ideje alatt folyósított támogatás; adókedvezmény – a gyerekszám után az adóból leírható összeg).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a tárgyalt demográfiai folyamatok veszélyeztetik a nyugdíjrendszert, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. növekszik a járadékosok / csökken a járulékfizetők száma; nagyobb szükség van az öngondoskodásra; ezért emelkedik a nyugdíjkorhatár; megmagyarázza a felosztó-kirovó nyugdíjrendszer működését).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. A Szovjetunió külpolitikája (komplex – korszakokon átívelő)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a sztálini külpolitikát mutatja be a megadott szempontok alapján. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két lényegi időbeli elemet a második világháború befejezését megelőzően (pl. a Szovjetunió létrejötte: 1922; a szovjet-német megemlékezési egyezmény / a Molotov–Ribbentrop-paktum aláírása: 1939. augusztus 23.; Németország megtámadja a Szovjetuniót: 1941. június 22.; véget ér a sztálingrádi csata / kurszki csata: 1943; jaltai konferencia: 1945. február).	0–2
	T2 Rögzít legalább két lényegi időbeli elemet a második világháború befejezése után (pl. fultoni beszéd: 1946; NSZK, NDK, KGST létrejötte, szovjet atombomba feltalálása: 1949; koreai háború: 1950–53).	0–2
	T3 Rögzít legalább két lényegi térbeli elemet (pl. a szovjet befolyási övezet Közép-Kelet-Európában; sztálingrádi csata; a szövetséges államok csúcstalálkozóinak helyszínei: Teherán, Jalta, Potsdam; a vasfüggöny vonala; Németország / Berlin kettéosztottsága).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. béke, háború, kommunizmus / bolsevizmus, szuperhatalom.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. Vörös Hadsereg / antifasiszta koalíció, kétpólusú világ / hidegháború, fegyverkezési verseny, Varsói Szerződés / KGST.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (korábban Lenin / a kommunisták munkásforradalmak / proletárforradalmak kitörését várták a világban; Sztálin szerint lehetséges egy országban a szocializmus győzelme), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a világforradalomról alkotott elképzelésük soha nem valósult meg; Sztálin elzárkózó politikát folytatott; saját hatalmának megszilárdítására törekedett; nagyszabású fegyverkezés indult meg).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a Szovjetunió elvesztette a cári Oroszország nyugati területeit, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Franciaország / az antant támogatta az új államokat; az új államok kialakulásával a Szovjetunió elszigetelődött; a kialakult államok ideológiai és területi kérdésekben is ellenségesek voltak a Szovjetunióval szemben; a második világháború végére szinte mindegyik a szovjetek befolyása alá került / jelentős területek átadására kényszerült a Szovjetuniónak).	0–3
	F3 Rögzíti a német–szovjet szövetség / Hitler és Sztálin megegyezésének létrejöttét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. felosztották Lengyelországot / a Baltikumot; egymással ideológiai szempontból ellenséges vezetők kötöttek megállapodást; a szovjet vezetés visszautasította a nyugati	0–3

	<p>hatalmakkal való szövetséget; a szerződés után kezdetét vette a második világháború; Sztálin a szerződéssel a várható német támadást kívánta elkerülni / Sztálin időt akart nyerni a háborúra való felkészülés érdekében; a Molotov–Ribbentrop-paktumban nekik juttatott területeket elismertették a nyugati szövetségesekkel).</p>	
	<p>F4 Rögzíti a karikatúra egy lényegi elemét (pl. a szovjetek blokádot vontak Nyugat-Berlin / Berlin köré; Nyugat-Berlin amerikai, brit és francia megszállás alatt állt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Marshall-segély révén bevezetett új német márka volt a blokádnak ürügye; légi híddal biztosították Berlin ellátását; a szovjet blokádnak eredménytelen volt; a négyes megszállás alatt álló Berlin vált a szembenálló felek frontvárosává; itt alakult ki a hidegháború első válsága; a szovjetek által megszállt német területen alakult meg az NDK / a nyugati részekből az NSZK; a német közvélemény végleg elfordult a szovjetektől; később a keletnémet vezetés kezdeményezésére / szovjet jóváhagyással megépítették a berlini falat).</p>	0–3
	<p>F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Sztálin szerint eljött az idő a Koreai-félsziget egyesítésére; kínai támogatást ígér az észak-koreai kommunistáknak a háborúban), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kirobbant háború végül a félsziget kettéosztásával / a háború előtti állapot megőrzésével ért véget; nem tört ki a Sztálin által elképzelt harmadik világháború).</p>	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	<p>E1 Rögzíti, hogy Németország megtámadta a Szovjetuniót, és ezzel kapcsolatosan lényegi megállapítást tesz (pl. így a szovjetek a szövetségesek oldalára álltak; Sztálingrádnál a szovjetek döntő győzelmet arattak a német haderő felett; a német támadás után aláírták az emberi jogok biztosításáról szóló Atlanti Chartát / Egyesült nemzetek nyilatkozatát; Sztálin a győzelmek hatására a világpolitika egyik fő alakítójává vált / kitört a korábbi elszigeteltségből).</p>	0–3
	<p>E2 Rögzít egy lényeges tény a szovjetek és a nyugati szövetségesek kapcsolatáról (pl. a második front megnyitását Sztálin Franciaországban javasolta; Churchill és Sztálin Moszkvában felosztotta Délkelet-Európa országait; megegyeztek Németország felosztásában), és ezzel kapcsolatosan lényegi megállapítást tesz (pl. így a szovjetek szabad kezet kaptak a Balkánon; a nemzetközi konferenciákon biztosították saját érdekszférájukat már a háború alatt; a szovjetek a nyugati határaiknál egy ütközőterület létrehozására törekedtek; a Vörös Hadsereg hódításait sajátjuknak tekintették; nem tartották be a nyugati szövetségeseknek tett ígéreteiket; együttműködtek a háborús bűnösök elítélésében).</p>	0–3
	<p>E3 Rögzíti, hogy a Szovjetunió az általa uralt közép-kelet-európai államokat szovjetizálta, és ezzel kapcsolatosan érdemi megállapítást tesz (pl. az elfoglalt területeken felszabadítóként tüntették fel magukat; az általa megszállt területeken kommunista diktatúrák jöttek létre; létrehozta belőlük a KGST-t / Varsói Szerződést; mindenhol tervgazdálkodást vezettek be; a kialakított diktatúrák erőszakszervezetekre / a terrorra támaszkodtak).</p>	0–3

	E4 Rögzít egy tény a szovjet külpolitikáról a hidegháború kibontakozásának idején (pl. nem tartották be a második világháború alatt kötött egyezményeket; elutasították a Marshall-tervet; meghirdették a két tábor elméletét; vasfüggöny épült a szovjetek által elfoglalt területek határán), és ezzel kapcsolatosan érdemi megállapítást tesz (pl. a szovjeteknek fontos volt, hogy akadályozzák a szabad mozgást / mindenkit ellenőrizzenek; a szovjet propaganda békét / imperializmus elleni harcot hirdetett; a nyugati gazdasági / politikai befolyást kívánták ezzel elkerülni; a Szovjetuniótól nyugatra ütközőterület / védelmi zóna kiépítésére törekedtek).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. Abszolutizmus és felvilágosult abszolutizmus (komplex – összehasonlító)

Szemponatok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó összehasonlítja XIV. Lajos abszolutizmusát Franciaországban és II. József felvilágosult abszolutizmusát Magyarországon a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy XIV. Lajos a XVII. században és XVIII. század elején uralkodott, <i>vagy</i> rögzíti uralkodási dátumát: 1643–1715.	0–2
	T2 Rögzíti II. József uralkodásának dátumát: 1780–1790.	0–2
	T3 Rögzít egy térbeli elemet a francia abszolutizmussal kapcsolatban (pl. Versailles volt XIV. Lajos székhelye, célja volt a Rajna / természetes határok elérése, bővítette a francia gyarmatokat Indiában és Amerikában).	0–2
	T4 Rögzíti, hogy a tárgyalt korszakban Magyarország a Habsburg Birodalom része volt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. rendelet, birodalom, protestáns / református, közigazgatás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. abszolutizmus, felvilágosult abszolutizmus, vallási türelem / türelmi rendelet, merkantilizmus.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2

Ismeretszerzés, a források használata	<p>F1 Rögzíti az ábra lényegét (pl. az állam védővámokkal szabályozta / korlátozta a kereskedelmet; az állam törekedett a készáruk kivitelére / nyersanyag behozatalára), rögzíti az ábra lényegét (pl. kettős vámhatár bevezetésével szabályozták a kereskedelmet; a belső vámok alacsonyok voltak; az állam törekedett a készáruk kivitelére / nyersanyag behozatalára), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét állam az iparfejlesztést szorgalmazta; mindkét állam egységes gazdasági rendszer létrehozására törekedett; mindkét állam merkantilista gazdaságpolitikát folytatott; a franciák olcsó nyersanyagaikat a gyarmatokról, az örökös tartományok Magyarországról szerezték be).</p>	0–4
	<p>F2 Rögzíti XIV. Lajos rendeletének lényegét (visszavonta a nantes-i ediktumot / a reformátusokra / hugenottákra vonatkozó szabadságokat), rögzíti a türelmi rendelet idézett részletének lényegét (pl. bővítette a három felekezet jogait; a három felekezet működését korlátozottan engedélyezte), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét országban korlátozták a protestánsok jogait; Franciaországból a rendelet a reformátusok távozását eredményezte, Magyarországon megnyitotta a hivatalviselés lehetőségét).</p>	0–4
	<p>F3 Rögzíti a megbízólevél lényegét (pl. az uralkodó a saját embereit nevezte ki a városok / tartományok élére), rögzíti a szöveg lényegét (pl. az uralkodó kormányozzon az országgyűlés nélkül; a vármegyékben a köznemességre kell támaszkodni), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét uralkodó a rendi intézmények / önkormányzatok ellenőrzésére törekedett; mindkét uralkodó mellőzte az országgyűlést; a közigazgatásban a választott tisztségek háttérbe szorítására törekedtek; II. József felszámolta vármegyéket, míg XIV. Lajos intendánsokon keresztül irányította az országot).</p>	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma- központú gondolkodás	<p>E1 Meghatározza az abszolutizmus fogalmát (pl. az uralkodó a rendek kiszorításával rendeletek útján kormányzott), meghatározza a felvilágosult abszolutizmus fogalmát (pl. az uralkodó reformjait – ha kell, erővel – a közjó érdekében / a felvilágosodás szellemében hajtja végre), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a reformjaik a modernizációt szolgálták; az uralkodók jelentős részben személyesen irányították az államügyeket; hatalmukat mindketten Istentől származtatták; XVI. Lajos fényűző udvarral rendelkezett; II. József egyszerűség híve volt; mindkét országban nagyrészt az adójövedelmek biztosították a rendektől való függetlenedést).</p>	0–4
	<p>E2 Rögzíti XIV. Lajos hatalomgyakorlásának valamely támaszát (pl. versailles-i udvartartás; hivatalnokszervezet; katolikus egyház; reguláris hadsereg), rögzíti a Habsburgok hatalomgyakorlásának valamely támaszát (pl. jozefinista értelmiség; hivatalnokszervezet; katolikus egyház; reguláris hadsereg), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. XIV. Lajos híveivé tette az udvari nemességet, míg II. Józsefet csak egy szűk kör támogatta / maga ellen fordította a</p>	0–4

	magyar nemességet; mindkét uralkodónak célja volt a pápától való függés lazítása / államegyház létrehozása; mindkét országban megjelent a polgári származású hivatalnokréteg / értelmiség), vagy megmagyarázza reguláris hadsereg fogalmát.	
	E3 Rögzíti Franciaország helyzetének egy jellemzőjét XIV. Lajos halálakor (pl. biztosította országa vezető szerepét a kontinensen; kiürült a kincstár; végleg letörte a nemesség ellenállását); rögzíti a Habsburg Birodalom helyzetének egy jellemzőjét II. József halálakor (pl. a birodalmat külpolitikai kudarcok érték; II. Józseffel szemben nemesi ellenállás bontakozott ki; a birodalmat érintő egységesítő törekvései kudarcot vallottak; II. József halálos ágyán visszavonta rendeleteit), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét uralkodó halálakor népszerűtlen volt; mindkettőjük uralmának megítélése ellentmondásos; mindketten nehéz helyzetben lévő országot hagytak utódaikra).	0–4
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

3. Száray Miklós: Történelem II. Nemzeti Tankönyvkiadó, 2012.

4.

<http://slideplayer.hu/slide/2158525/8/images/16/A+spanyol+%C3%B6r%C3%B6k%C3%B6s%C3%B6d%C3%A9si+h%C3%A1bor%C3%BA+menete.jpg>

<https://i.pinimg.com/originals/22/93/4d/22934d5b32c58e1a060a0da1032d3d81.jpg>

<https://i.pinimg.com/originals/ac/8e/11/ac8e118fb4a5de965788765d366ed694.jpg>

6. Stephen Broadberry and Bishnupriya Gupta: Cotton textiles and the Great Divergence: Lancashire, India and shifting competitive advantage, 1600-1850 (www.iisg.nl/hpw/papers/broadberry-gupta.pdf)

7. Rijekai Városi Múzeum <http://muzej-rijeka.hr/merika/slike/rijeka-luka2.jpg>

A washingtoni kongresszusi könyvtár gyűjteményéből. <http://www.origo.hu/foto/multimedia/20150120-fenykepek-egy-regi-magyarorszagrol.html>

Bíró Mihály. Seidner Plakát és Címkegyár. 1910 körül.

Debreczen város Csokonai Színháza. Debrecen, 1917.

Párizsi Nagyáruház reklámújságja, 1913. A magyarok krónikája. Szerkesztette: Glatz Ferenc. Officina Nova, Budapest, 1995. Kiadó: Barasits János, 1935. Zempléni Múzeum

Volt egyszer egy Magyarország. Szerkesztette: Gerő András-Jalovszky Katalin-Tomsics Emőke. Balassi Kiadó-Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, 1996.

10. Ázsia, Ausztrália és Óceánia földrajza. Szerk.: Probáld Ferenc és Horváth Gergely. Bp. 1998.

11. Várnai György, Balázs-Piri Balázs. Ludas Matyi, 1963.

Tóth Eszter Zsófia: Rövid megkönnyebbülés után tartós pánik. Múlt-kor 2014. ősz

12. http://hvg.hu/gazdasag/20100408_uzemanyagar_benzin_gazolaj_dragulas?utm_expid=1324304-

23.8USXuGWRhWtdjJmATShwQ.0&utm_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

<http://www.origo.hu/itthon/20020610150milliardba.html>

<http://nepszava.hu/cikk/1147695-lejtore-kerult-a-forint---bucsut-mondhatunk-a-300-as-arfolyamnak>

13. Rodolfo Acuna-Soto, David W. Stahle, Malcolm K. Cleaveland, and Matthew D. Therrell: Megadrought and Megadeath in 16th Century Mexico from Emerging Infectious Diseases http://www.allempires.com/forum/forum_posts.asp?TID=7903

14. TIM (Louis Mitelberg). "Le jour le plus long. Marché commun" dans L'Express. Paris: L'Express. 13.09.1962, n°587

15. Cartographia, Budapest. http://cms.sulinet.hu/get/d/ba1a27bb-6cc7-43d5-9d56-fa729a0fd94b/1/4/b/Large/06_00n.jpg

Száray Miklós: Történelem 8. a hat- és nyolcosztályos gimnáziumok számára. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó (OFI)

16. Boronkai Szabolcs – Kaposi József – Katona András – Száray Miklós: Történelem 12. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet KSH, www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/nemzvand.pdf

Világbank, <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.IN?end=2015&locations=HU&start=1960&view=chart>

<http://osszkep.hu/2015/07/felegeszség/>

17. Clifford K. Berryman, 1939. Clifford K. Berryman Political Cartoon Collection

Daniel R. Fitzpatrick, 1948.